

hopukia atu e koe te orangatonutanga kua waiho ake e koe ki muri i a koe he taurira ataahua, tino rangatira hei whaingā ma matou ma o tamariki, hei whaingā ma ou hoa, hei whaingā ma te Iwi.

He whakaatu poto tenei no nga korero o te oranga o Te Tatana. I whanau ia ki Ingarangi. E rua ona tau ki te Kareti o Haipare (Highbury), ka haere ia ki Inia i te tau 1864 i runga i te whakahau a te Ropu Tuku Mihinare o te Hahi. Tekau-ma-tahi ona tau i noho ai ia i Inia me te mahi i whakahaua ai ia kia haere ki reira ara he whakaako i nga tangata Maori o Inia. I mau rawa i a ia tetahi o nga reo o nga reo huhua o nga Maori o reira. No te tau 1875 ka rere mai ia ki Niu Tirani nei. I runga i te pai o Niu Tirani nei mo tana wahine i runga i te ahua matemate ka whakaaro ia me noho iho raua i konei. Tu mahita tonu atu ia i taua tau mo te kura o Oamaru (Grammar School). No te tau 1878 ka whakatingia ia hei Mahita Tumuaki o Te Aute, hei 34 tenei mo ona tau e tu Mahita ana ka mate nei. He tangata tau a Te Tatana ki te korero, he tangata matau marama te reo, kaore e nanunanu e aha. He tangata tenei e tika ana kia whakanuia ana mahi i muri i a ia ara kia whakamaharatia e ana tamariki puta atu hoki ki te Iwi. He maha nga huarahi whakamahara e rua nga mea kei te whakaaro ake matou inaianei: tuatahi he Kohatu Whakamahara; tuarua, he Korahipi (Scholarship) penei i te Korahipi a te Mākarini. Ki to matou whakaaro mehemea ia e kaha ana ki te whakaputa mai i ona whakaaro ki a tatou inaianei mo enei ahuatanga ahakoa kua ngaro atu nei ia tera pea ia e whiriwhiri ko te Korahipi te mea tino pai o enei mea e rua. Tera ia e ki mai he pai ake te whakapau i nga moni mo tetahi Korahipi i te whakapau noaiho ki te kohatu kahore nei ona painga heoi ano hei matakitakitanga ma te kanohi tangata; engari te Korahipi ka riro i te tamaiti ka riro tonu ko iara hei whangai i taua tamaiti i Te Aute puta noa atu ia ki wabo. Ki te kore ranei e taea te Korahipi, hei tetahi moni iti nei mehemea e hia taua moni, ko nga hua o taua moni hei hoko i tetahi mea nui hei hoatutanga ki te tamaiti tino matau i Te Aute; ara me āta whiriwhiri marika tetahi Komiti, a ma taua Komiti e whakaurite tetahi ahuatanga mahi hei whakataetaetanga ma nga tamariki. Ko te tamaiti i puta i taua whakataetae mana te paraihe, a mehemea ka nui atu nga hua o taua moni e taea ai te whakaputa he paraihe tuarua tuatoru, ka whiwhi ano nga tamariki i tuarua i tuatoru i roto i taua whakataetae. Ki ta matou whakaaro ko te mea tino pai rawa tenei. Tena e te Iwi, e nga tamariki hoki o Te Aute, pewhea o koutou whakaaro mo tenei take. Mehemea ka taea e tatou te Korahipi me wa iho i tera; a mehemea ka uaua me waiho i tenei kua whakaatutia ake nei; a mehemea ranei kei a koutou tetahi